

Pregled svinjogojskog sektora u Republici Hrvatskoj metodom mjesečnih ostataka

Kranjac, David; Zmaić, Krunoslav; Solić, D.; Petrač, M.

Source / Izvornik: **59. hrvatski i 19. međunarodni simpozij agronoma: zbornik radova, 2024, 94 - 98**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:751059>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

Pregled svinjogojskog sektora u Republici Hrvatskoj metodom mjesečnih ostataka

David Kranjac¹, Krunoslav Zmaić¹, Dragan Solić², Maja Petrač¹

¹Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska (dkranjac@fazos.hr)

²Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Vinkovačka cesta 63 c, Osijek, Hrvatska

Sažetak

Rad prikazuje pregled svinjogojskoga sektora u Republici Hrvatskoj metodom mjesečnih ostataka (eng. *Monthly remainders methodology*) u periodu od 2019. do 2023. godine. Metoda predstavlja analizu osnovnih proizvodnih ulaznih čimbenika u sektoru svinjogojstva kojom se izračunava preostali dio iznosa u EUR koji ostaje proizvođačima nakon što se troškovi osnovnih proizvodnih inputa oduzmu od prosječnih mjesečnih cijena svinjskoga trupa. Rezultati su uspoređeni sa predpandemijskom 2019. godinom jer u navedenoj godini nije bilo izrazitih tržišnih šokova. Na temelju analize 2021. i 2022. godina predstavljaju najizazovnije razdoblje u sektoru svinjogojstva zbog visokih ulaznih troškova i niske otkupne cijene trupa.

Ključne riječi: svinjogojski sektor, metoda mjesečnog ostatka, Republika Hrvatska

Uvod

Svinjogojski sektor predstavlja značajnu granu poljoprivredne proizvodnje koja ima duboke korijene u hrvatskoj tradiciji i kulturi, poglavito na području istočne Hrvatske (Grgić i sur., 2019). Recentne stalne pojave tržišnih šokova predstavljaju ogroman izazov razvoju svinjogojstva u Republici Hrvatskoj. Počevši s izbijanjem COVID-19 pandemije u 2020. godini došlo je do značajnih poremećaja na globalnom i jedinstvenom tržištu svinjskog mesa, s viškovima koji su dramatično smanjili cijene. Izrazito niske razine cijena zadržavale su se sve do veljače 2022. godine, kada je počeo postupan oporavak cijena svinjskoga mesa. Međutim, usprkos oporavku cijena mesa, proizvođači nisu osjetili olakšanje tijekom 2022. godine zbog pojave inflacije. Opći rast cijena, prvenstveno energenata zbog rata u Ukrajini, razlogom je znatnim povećanjem cijena žitarica i stočne hrane (Sohag i sur., 2023). U 2023. godini također se ističu povišeni osnovni proizvodni troškovi, prije svega visoka cijena prasadi. Dodatno, suočavamo se s novim vanjskim tržišnim šokom, a to je pojava afričke svinjske kuge (ASK), koja dodatno produbljuje već postojeće negativne trendove u domaćem sektoru svinjogojstva (Kranjac i sur., 2018., Grgić i sur., 2016).

Materijal i metode

Metoda mjesečnih ostataka (eng. *Monthly remainders methodology*) predstavlja ustaljenu metodu opservatorija tržišta mesa (eng. *Meat Market Observatory*) koji djeluje u sklopu Europske komisije odnosno DG-AGRI-ja. Njena svrha je praćenje i analiza osnovnih proizvodnih ulaznih čimbenika u sektoru svinjogojstva na razini Europske unije (EU). Kao takva, metoda omogućuje izračunavanje preostalog iznosa koji ostaje proizvođačima nakon što se troškovi osnovnih proizvodnih inputa oduzmu od prosječnih mjesečnih cijena svinjskoga trupa.

Osnovne proizvodne inpute čini cijena osnovnih sastojaka stočne hrane i cijena prasadi uz koje se usporedno prate cijene svinjskoga trupa. Prosječna mjesečna cijena osnovnih sastojaka stočne hrane izračunava se na temelju prosječnih mjesečnih cijena žitarica (stočnog ječma, pšenice i kukuruza) i sojine sačme u kojoj žitarice sudjeluju sa 85% udjela a sojina sačma s 15%. Prosječne mjesečne cijene prasadi, svinjskoga trupa i osnovnih sastojaka stočne hrane preuzete su sa DG AGRI-jeve platforme za praćenje cijena roba u poljoprivredi (eng. *DG AGRI commodity price monitoring: Monthly commodity dashboard*).

Pored cijena osnovnih inputa, metoda uključuje osnovne parametre ciklusa tova svinja od kojih neki predstavljaju

fiksne vrijednosti poput: početne težine prasadi, prosječnog dnevnog prirasta, razdoblja tova, konverzije hrane, randmana trupa, dok drugi predstavljaju izračunate vrijednosti poput: potrebne količine hrane za 100 kg težine trupa, konačne težine tovljenika, težine trupa, itd. S obzirom na ukratko opisanu metodologiju izrađen je pregled prosječnih mjesečnih cijena stočne hrane, prasadi, trupa, te preostalog iznosa u EUR koji ostaje proizvođaču nakon što se prosječne mjesečne cijene osnovnih proizvodnih inputa oduzmu od prosječnih mjesečnih cijena svinjskoga trupa u Republici Hrvatskoj od 2019. do zadnjih dostupnih podataka u 2023. godini

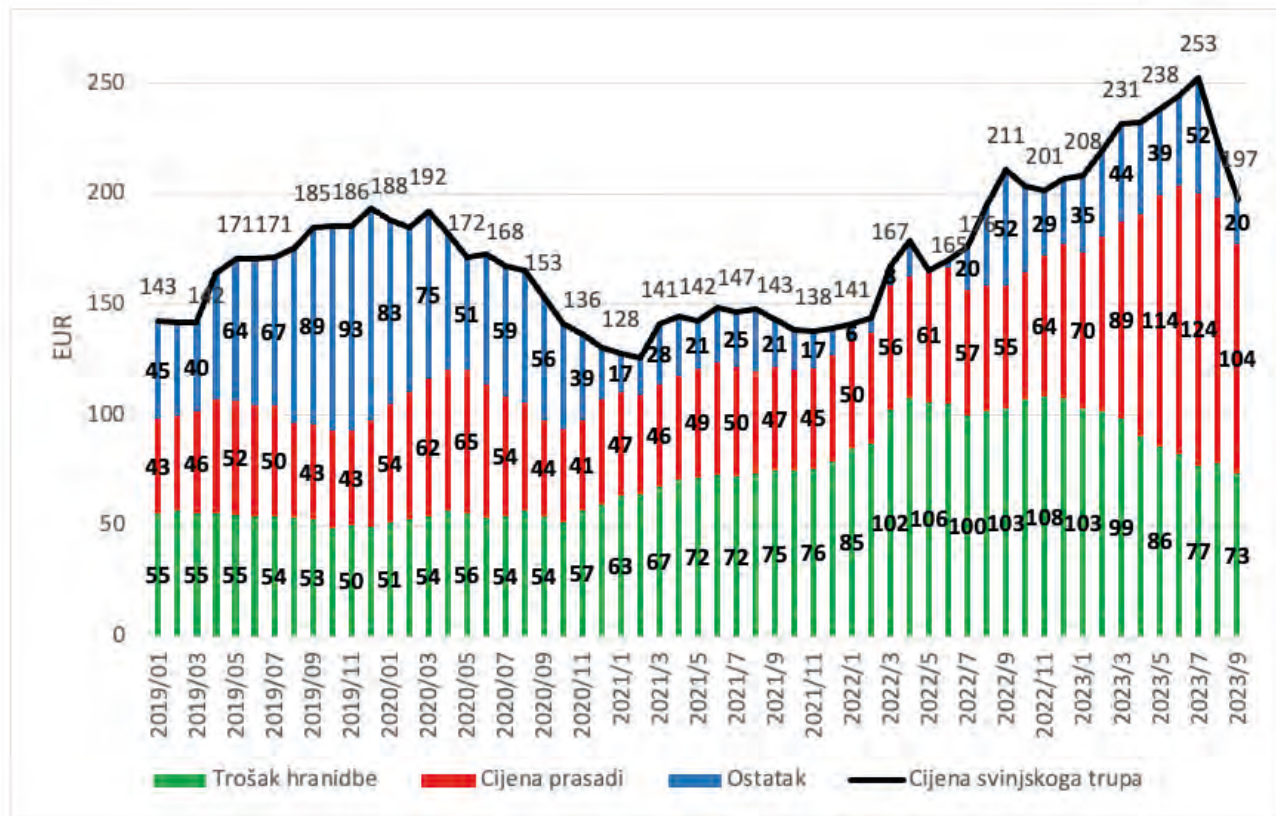
Čimbenici koji se koriste prilikom izračunavanja mjesečnih ostataka u tovu svinja:

- Početna težina prasadi PTP (kg) = fiksno = 25,00
- Prosječni dnevni prirast – PDP (kg) = fiksno = 0,8
- Trajanje tova (mjeseci) = fiksno = dani = 121,7
- Utrošak krmiva za prosječni dnevni prirast kg prirasta – konverzija – fiksno = 3,00
- Prirast trupa PT (indeks) = fiksno =0,78
- Završna težina ZT (kg) = izračun = Početna težina prasadi * (PDP * trajanje tova u danima)
- Težina trupa TT (kg) = izračun = Završna težina * Prirast trupa
- Utrošak krmiva UK (kg za 100 kg trupa) = PDP * trajanje tova u danima * konverzija) * 100 / Težina trupa
- Sastav smjese fiksno
- Prosječna cijena smjese PCS (euro/kg) = mjesečna cijena krmiva * udio krmiva u smjesi
- Trošak hranidbe TH = Prosječna cijena smjese PCS (eura/100kg težine trupa) *Utrošak krmiva UK (kg za 100 kg težine trupa)
- Cijena za prasid CP (eura za prase) = fiksno
- Ulazna vrijednost prasadi UVP(euro/100 kg trupa) = cijena za prasid * 100 / Težina trupa
- Cijena trupa CT = prosjek S,E i R klase trupa
- Mjesečni ostatak (euro/100 kg trupa) = Cijena trupa CT- (Cijena glavnih krmiva CGK + Ulazna vrijednost prasadi UVP)

Rezultati i rasprava

Rezultati u predpandemijskoj 2019. godini služe za usporedbu promatranih parametara sa ostalim analiziranim godinama, iz razloga jer u navedenoj godini nije bilo izrazitih tržišnih šokova i volatilnosti. Prosječni godišnji troškovi hranidbe u 2019. godini iznosili su 53,37 EUR/tovljeniku, prosječna godišnja cijena prasadi bila je 46,45 EUR/prasetu, prosječne godišnje cijene trupa S+E 169,02 EUR/trupu (NN., 2/2009), a prosječni godišnji ostatak proizvođaču iznosio je 69,20 EUR/tovljeniku. U narednoj 2020. godini, kada usporedimo vrijednosti godišnjih prosjeka promatranih parametara u odnosu na 2019. godinu ne uočavamo značajnija odstupanja iako je COVID 19 pandemija započela početkom godine.

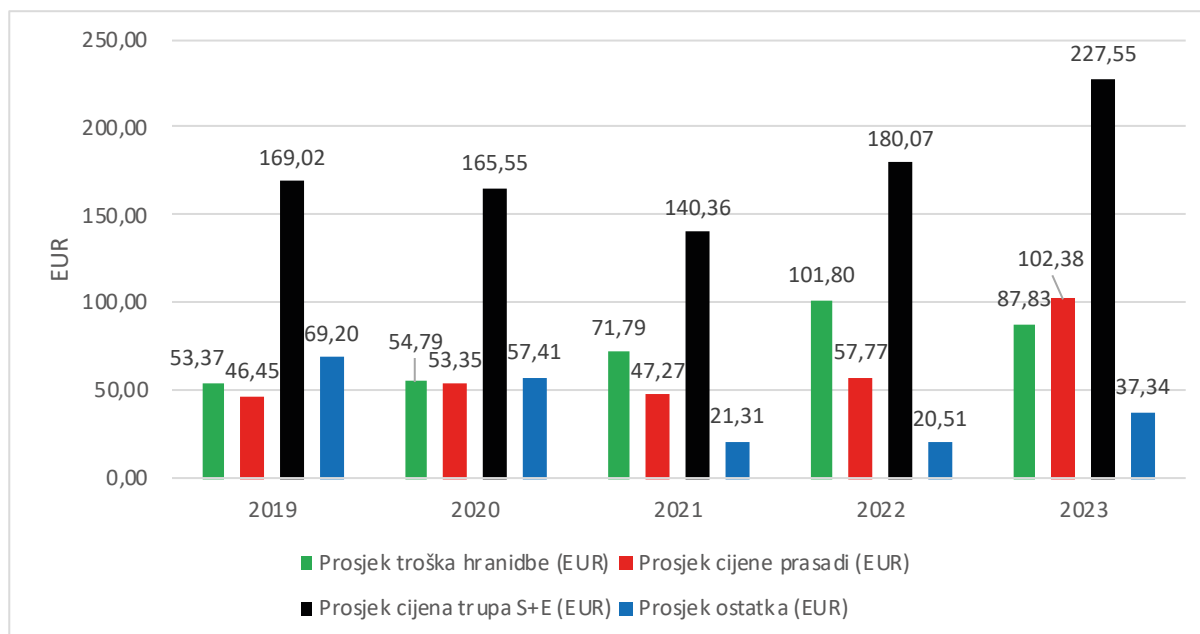
No problemi vezani uz tržišne viškove na jedinstvenom tržištu počinju se javljati rujnu 2020. godine što je vidljivo iz Grafikona 1., gdje cijene trupa odnosno mesa počinju značajno padati. 2021. godina označava početak jedne od najgorih kriza sektora svinjogojstva od samostalnosti RH, troškovi hranidbe počinju rasti, te su u prosjeku za 34,5% viši, dok je prosječna godišnja cijena S+E trupa niža za 17 %, što rezultira 69,2% nižom vrijednosti ostatka proizvođaču u odnosu na 2019. godinu.

Grafikon 1: Pregled svinjogojskoga sektora RH od 2019.-2023. metodom mjesečnih ostataka

Izvor: Izračun autora prema DG AGRI - Monthly commodity dashboard

Povijesno niske cijene svinjskoga mesa zadržavale su se sve do veljače 2022. godine, no oporavak cijene mesa nije rezultirao oporavkom sektora gdje vidimo kako je ostatak proizvođaču u sektoru svinjogojstva u prosjeku bio manji nego 2021. godine, te je u prosjeku na godišnjoj razini iznosio 20,51 EUR. Razlog tomu je siloviti rast cijena troška hranidbe zbog rata u Ukrajini, te je prosječni godišnji trošak hranidbe u 2022. godini bio za 90,7 % veći u odnosu na 2019. godinu. Tekuću 2023. godinu također obilježavaju relativno visoki troškovi hranidbe koji su za 64,5% viši u odnosu na 2019. godinu. Uz relativno visoke troškove hranidbe u 2023. godini dolazi do snažnog rasta cijena prasadi koja je u prosjeku viša za čak 120,4% u odnosu na predpandemijsko razdoblje. Ekstremno visoke ulazne troškove donekle ublažava cijena trupa koja je u prosjeku 2023. godine viša za 34,6% u odnosu na 2019. godinu, što rezultira nešto većim prosječnim ostatkom proizvođaču koji prema do sada dostupnim podacima iznosi u prosjeku 37,34 EUR po tovljeniku na godišnjoj razini.

Grafikon 2. Prosječni godišnji iznosi promatranih vrijednosti svinjogojskog sektora po tovljeniku/trupu/prasetu u RH od 2019.-2023.

Izvor: Izračun autora prema DG AGRI - Monthly commodity dashboard

Iz Grafikona 2. možemo vidjeti prosjeke troška hranidbe, cijena prasadi, cijena trupa i mjesečnih ostataka za period od 2019.-2023. iz kojih se vidi kako su 2021. i 2022. godina bile najizazovnije godine u sektoru, s time da 2023. godina predstavlja blagi oporavak sektora zbog rasta prosječnih otkupnih cijena svinjskoga trupa do rujna 2023.

Zaključak

Prema dosadašnjim istraživanjima svinjogojski sektor od ulaska Hrvatske u Europsku uniju bilježi negativne trendove, te se očekuje daljnji nastavak i produbljivanje krize sektora. U prilog tome idu i rezultati ove analize metodom mjesečnih ostataka. Iz rezultata možemo zaključiti kako sektor posljednje tri godine ima izrazito niske prosječne mjesečne ostatke, uglavnom zbog visokih ulaznih troškova i niskih otkupnih cijena trupa (između 21,31 – 37,34 EUR) u odnosu na predpandemijsku 2019. godinu kada je prosječni godišnji mjesečni ostatak iznosio 69,20 EUR po tovljeniku.

Metoda mjesečnih ostataka naime ne uključuje sve vrste ostalih troškova na farmi, ali daje dobar uvid u kojim periodima se sektor nalazi u krizi.

Dodatno, Republika Hrvatska suočava se s novim egzogenim šokom, a to je pojava afričke svinjske kuge, koja će dodatno produbiti već postojeće negativne trendove u domaćem sektoru svinjogojstva, gdje je iznimno teško procijeniti cjelokupne i točne razmjere negativnih učinaka sektoru domaćem svinjogojstva u narednim godinama.

Literatura

- Europska komisija, DG AGRI (2023). Monthly commodity dashboard. Raspoloživo na: <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardPrice/DashboardMarketPrices.html> (03.11.2023.)
- Grgić I., Krznar S., Bratić V. (2019). Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske prije i nakon pristupanja EU. U: Bilandžija, N., Kovačev, I., ur. Aktualni zadaci mehanizacije poljoprivrede. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za mehanizaciju poljoprivrede, 487-496.
- Grgić I., Hadelan L., Prišenk J., Zrakić M. (2016). Stočarstvo Republike Hrvatske: stanje i očekivanja. Meso. 3: 256-262.

- Kranjac D., Zmaić K., Erjavec E. (2018). Pregled i perspektiva tržišta svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj-simulacija modelom parcijalne ravnoteže. *Agroeconomia Croatica*. 8: 75-83.
- Narodne novine, (2009). Pravilnik o kakvoći svinjskih trupova i polovica. Raspoloživo na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_01_2_43.html
- Sohag K., Islam M., Tomas Žiković I., Mansour H. (2023). Food inflation and geopolitical risks: analyzing European regions amid the Russia-Ukraine war. *British Food Journal*. 125: 2368-2391.

Outlook on the pork meat market in the Republic of Croatia using the montly remainder method

Abstract

The paper presents an outlook of the pork meat sector in the Republic of Croatia using the monthly remainders methodology in the period from 2019 to 2023. The method represents an analysis of the basic production input factors in the pig farming sector, by which we calculate the remaining amount that remains for producers after the costs of basic production inputs are subtracted from the average monthly prices of pig carcasses. The results were compared with the pre-pandemic year 2019 because there were no significant market shocks in that year. Based on the analysis, the years 2021 and 2022 represent the most challenging period in the pig farming sector due to high input costs and low carcass purchase prices.

Keywords: Pork meat market outlook, Monthly remainder, Republic of Croatia